

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1919 kl. 4 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 12 i anledning av dels väckt motion om revision i visst syfte av gällande författningar angående under landsting stående sjukvårdsanstalter dels ock andra kammarens beslut i anledning av dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 12 rörande en inom andra kammaren väckt motion i samma syfte.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott *Motionerna.* hänvisad motion, nr 110, har herr *Olsson, Oscar*, hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast måtte vidtaga erforderliga åtgärder för en genomgripande revision av nu gällande lasarets- och tuberkulossjukhusstadga samt andra författningar, vilka reglera skötseln och förvaltningen av under landsting stående sjukvårdsanstalter, i syfte att tillförsäkra landstingen ett avgörande inflytande på dessa sjukvårdsanstalters förvaltning.

Inom andra kammaren har samma motion väckts av herr *Källman* m. fl. och hänvisats till dess andra tillfälliga utskott.

I fråga om motiveringen till denna hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

Såväl första som andra kammarens tillfälliga utskott ha i vederbörlig *Utlåtande.* ordning inhämtat yttrande i ärendet av kungl. medicinalstyrelsen, vilket yttrande såsom bilaga är fogat till utskottets utlåtande.

Andra kammarens andra tillfälliga utskott anför:

Otvivelaktigt är, såsom också av medicinalstyrelsen framhålles, att *Andra kammarens tillfälliga utskott.* gällande bestämmelser rörande de under landstingen stående sjukvårds-

anstalterna numera till följd av den alltjämt pågående utvecklingen på lasarettsväsendets område kommit att i vissa delar bliva mindre tidsenliga. Den av motionärerna påyrkade revisionen av de författningar, som reglera nämnda sjukvårdsanstalters förvaltning, synes därför i flera hänseenden välgrundad. I motionen åsyftas i främsta rummet en omläggning av den ekonomiska förvaltningen, varigenom åt landstingen kunde tillförsäkras ett avgörande inflytande över densamma. Behovet av en dylik omläggning ådagalägges bland annat av den bristande enhetlighet i ledningen av läns sjukhusväsende, som för närvarande är rådande, uppdelad som den faktiskt är på ett flertal lasarett- och sjukhusdirektioner. De befogenheter, som enligt gällande lasarett- respektive tuberkulossjukhusstadga tillkomma nämnda direktioner, utgöra hinder för landstingen att vidtaga en sådan centraliserad organisation av de under dem lydande sjukvårdsanstalterna, som omständigheterna påkalla. Av motionärerna lämnas exempel på betydelsefulla reformer i nämnd riktning — såsom inrättandet av upphandlingsnämnder, med uppgift att för hela länet handhava inköp av förnödenheter på sjukhusen, samt sjukvårdsnämnder, med uppdrag att utgöra en centralinstans i fråga om kontroll och byggnadsfrågor m. m. berörande sjukvården — vilka reformers genomförande stå i strid med påbjudna sjukhusförfattningar och vilka därför för närvarande endast genom ett kringgående av dessa kunna praktiseras. Av medicinalstyrelsen påpekas visserligen, att genom Kungl. Maj:ts medverkan redan nu möjlighet förefinnes att beträffande »viss sjukvårdsinrättning» erhålla sådana särskilda bestämmelser, varigenom ett ordnande av hithörande förhållanden i önskad riktning kan åstadkommas. Men även styrelsen anser, — då det ej torde kunna betraktas som lämpligt att med tillämpning av ett specialstadgande, som från början avsett undantagsförhållanden, omskapa sjukvårdsförhållandena i ett helt landstingsområde — att en revision av bestämmelserna för landstingens sjukvårdsanstalter bör äga rum. I samma riktning tala också de praktiska erfarenheter från Stockholms län, vilka klarläggas i här bifogade yttrande av detta läns landstings förvaltningsutskott.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande fäst uppmärksamheten på att lasarett- och tuberkulossjukhusstadgorna tarva ändringar även i en del andra hänseenden än dem, som av motionärerna i första hand avsetts. Sålunda äro nuvarande bestämmelser synnerligen otillfredsställande, exempelvis rörande specialläkares anställande vid sjukhusen och dessas uppdelning i erforderliga fall på olika avdelningar, ävensom rörande kontroll av de *enskilda* sjukhusens drift och den å dessa meddelade sjukvården. Det synes utskottet

självfallet, att vid en eventuell revision av här ifrågavarande sjukvårdsförfattningar även de av medicinalstyrelsen som erforderliga påpekade ändringarna tagas under omprövning.

Med anledning av vad sålunda anförts, hemställde utskottet, att andra kammaren för sin del måtte fatta beslut därom, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast måtte vidtaga erforderliga åtgärder för en genomgripande revision av nu gällande lasarets- respektive tuberkulossjukhusstadga samt andra författningar, vilka reglera skötseln och förvaltningen av under landsting stående sjukvårdsanstalter, i syfte att tillförsäkra landstingen ett avgörande inflytande på dessa sjukvårdsanstalters förvaltning.

Andra kammaren beslöt för sin del bifalla sitt tillfälliga utskotts hemställan. *Andra kam-*

Detta beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott. *marens beslut.*

Utskottet, som i huvudsakliga delar kan instämma i vad andra kammarens tillfälliga utskott anført, vill ytterligare framhålla önskvärdheten därav, att sådana ändringar måtte snarast möjligt göras i gällande lasarets- och sjukhusstadgar samt andra hithörande författningar, att hinder icke må möta för landstingen att, om de så önska, på ett mera enhetligt sätt ordna förvaltningen av under landstingen stående sjukvårdsinrättningar.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammaren i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 11 april 1919.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Närvarande: herrar Nylander, Alkman, Welander, Öhngren, Johansson och Vindahl.

*Bilaga.**Till riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.*

Genom en från kungl. civildepartementet till kungl. medicinalstyrelsen den 21 nästlidne februari avlåten ämbetsskrivelse har meddelats, att Kungl. Maj:t anbefallt styrelsen avgiva och till första kammarens andra tillfälliga utskott överlämna av utskottet begärt yttrande över en inom kammaren väckt motion (nr 110, varav tryckt exemplar bifogats ämbetsskrivelsen) med hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om revision i visst syfte av gällande författningar angående under landsting stående sjukvårdsanstalter.

Med anledning härav och enär kungl. styrelsen, likaledes efter nådig befallning, den 22 februari 1919 till andra kammarens andra tillfälliga utskott avgivit yttrande över en lika lydande, i sistnämnda kammare väckt motion, nr 271, tillåter sig kungl. styrelsen att såsom yttrande till Eder åberopa det sålunda till andra kammarens andra tillfälliga utskott avlåtna yttrandet, varav en bestyrkt avskrift här bifogas.

Stockholm den 6 mars 1919.

B. BUHRE.

E. SEDERHOLM.

*Gustaf Tägtström.**Avskrift.**Till riksdagens andra kammarens andra tillfälliga utskott.*

Genom en från Kungl. Civildepartementet till Kungl. Medicinalstyrelsen den 11 innevarande februari avlåten ämbetsskrivelse har meddelats, att Kungl. Maj:t anbefallt Styrelsen skyndsamt avgiva och till andra kammarens andra tillfälliga utskott överlämna av utskottet begärt yttrande över en inom kammaren väckt motion (nr 271, varav tryckt exemplar bifogats ämbetsskrivelsen) med hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t ifråga om revision i visst syfte av gällande författningar angående under landsting stående sjukvårdsanstalter; och får Kungl. Styrelsen med anledning härav äran anföra följande.

Inledningsvis vill Styrelsen förutskicka, att Styrelsen redan sedan någon tid tillbaka haft sin uppmärksamhet riktad på det förhållandet, att de bestämmelser, som reglera de under landstingen stående sjukvårdsanstalterna, i vissa avseenden äro i behov av omarbetning. Kungl. Styrelsen har härvid särskilt fäst sig vid de i gällande lasarettstadga den 18 oktober 1903 meddelade bestämmelserna. Lasarettstadgan var tvivelsutan vid tiden för sin tillkomst i stort sett rätt väl lämpad efter då rådande förhållanden. Men den har numera till följd av den alltjämt pågående utvecklingen på lasarettsväsendets område kommit att i vissa delar bliva mindre tidsenlig. Exem-

pelvis saknas tillräckligt noggranna och allmängiltiga bestämmelser för specialläkares anställande vid sjukhusen och dessas uppdelning i erforderliga fall på olika avdelningar, en brist som särskilt gjort sig kännbar ifråga om större sjukhus. Dessa hava ett omfattande och mångskiftande sjukdomsmaterial, vilket knappast en eller ens två överläkare, även med tillhjälp av skolade underläkare, förmå fullt behärska och medhinna att behandla. — Likaså saknas, åtminstone i det allra närmaste, varje bestämmelse rörande kontroll av de *enskilda* sjukhusen, detta icke blott ifråga om deras inrättande och drift, utan även beträffande den å dessa sjukhus meddelade sjukvården. Även i andra själva sjukvården å lasaretten berörande avseenden har Kungl. Styrelsen funnit lasarettstadgan (respektive tuberkulossjukhusstadgan) tarva revision, men anser sig Styrelsen icke böra närmare ingå på denna sida av saken, då den ju icke är direkt föremål för den nu ifrågavarande motionen, till vilken Styrelsen nu vill övergå.

Motionen tager sikte på en annan sida av saken än den nyss anförda. Den revision motionärerna ifrågasätta skulle visserligen, enligt ordalagen i deras hemställen, avse »sjukvårdsanstalternas förvaltning», i syfte att därmed tillförsäkra landstingen ett avgörande inflytande på denna förvaltning. Av den till stöd härför anförda motiveringen framgår emellertid, att den förvaltning, varom i motionen är fråga, huvudsakligen utgör ifrågavarande sjukvårdsanstalters *ekonomiska* förvaltning, om ock på några ställen, dock mera i förbigående, även beröres anstalternas sjukvårdstekniska skötsel. Frågan om bästa möjliga ordnande av de under landstingen stående sjukvårdsanstalternas ekonomiska förvaltning är otvivelaktigt, såsom motionärerna framhålla, av mycket stor vikt, och även Kungl. Styrelsen håller före, att allmänna bestämmelser ungefärligen i den riktning, motionärerna angivit, mångenstädes kunna vara till fördel för en rätt ekonomisk drift av dessa anstalter, vare sig de nu utgöras av de under lasarettstadgan stående sjukhusen eller de under tuberkulossjukhusstadgan hörande tuberkulossjukhusen, eller sjukstugorna och tuberkulossjukstugorna, med ett ord, alla de sjukvårdsanstalter, för vilkas drift det tillkommer landstingen att svara. I detta sammanhang vill Kungl. Styrelsen — särskilt med anledning av motionärernas uttalande, att ett ordnande av hithörande förhållanden i önskad riktning icke torde kunna med nuvarande bestämmelser åstadkommas än genom ett kringgående av dessa — erinra om innehållet i lasarettstadgans § 1 mom. 2, enligt vilket mom. »särskilda bestämmelser» kunna av Kungl. Maj:t eller med Kungl. Maj:ts bemyndigande utfärdas »för viss sjukvårdsinrättning», som avses i mom. 1 (för tuberkulossjukhusen finnas motsvarande bestämmelser i tuberkulossjukhusstadgans § 1 mom. 3). Dessa »särskilda bestämmelser» skola då för sjukvårdsinrättningen ifråga gälla i främsta rummet; först efter dessa (»i övrigt») skola lasarettstadgans respektive tuberkulossjukhusstadgans bestämmelser tillämpas. Beträffande »viss sjukvårdsinrättning» förefinnes således redan möjlighet att, med Kungl. Maj:ts samverkan, erhålla särskilda bestämmelser, vilka då mycket väl kunna tänkas gå i den riktning motionärerna framhållit såsom önskvärd. Faktiskt föreligga sådana särskilda bestämmelser i en del fall, ja till och med har ett helt landstingsområdes — Göteborgs stads — offentliga sjukhusförvaltning nyligen, delvis med tillämpning av anförda moment i lasarettstadgan, erhållit en organisation, som i åtskilliga delar närmar sig den av motionärerna påyrkade. Å andra sidan förefaller det Kungl. Styrelsen icke fullt riktigt eller med lasarettstadgans ur-

sprungliga mening överensstämmande att med tillämpning av detta specialstadgande — som åtminstone från början endast torde hava avsett undantagsförhållanden eller legaliserande av vid tiden för stadgans tillkomst faktiskt bestående förhållanden — omskapa sjukvårdsförhållandena inom ett helt landstingsområde; detta kunde, därest inom olika län olika bestämmelser bleve gällande, leda till ett förryckande av hela innehållet i lasarets- (respektive tuberkulossjukhus-)stadgan, vilken då i mångt och mycket, kanske i det allra mesta, komme att utgöra en död bokstav. Den av motionärerna påpekade utvägen med en revision av de bestämmelser, som reglera de under landstingen stående sjukvårdsanstaltarnas förhållanden i deras helhet, synes därför vara att föredraga, helst om därigenom på samma gång kunde bättre ordnas en del förhållanden, vilka visserligen icke på ett mera direkt sätt beröras i motionen, men vilka dock, efter vad här ovan redan antytts, äro från sjukvårdens synpunkt i behov av omreglering.

Motionen syftar, som nämnt, till ett avgörande inflytande från landstingens sida på under dem stående sjukvårdsanstalters förvaltning, speciellt den ekonomiska förvaltningen. Man kan ju nu på sätt och vis säga, att landstingen redan ha ett dylikt inflytande, då det ju är landstingen, som fastställa staterna och jämlikt gällande bestämmelser tillsätta samtliga ledamöter i de särskilda lasarettens direktionser. Visserligen är landshövdingen i kraft av sitt ämbete ordförande i samtliga länets lasarettsdirektioner, men beträffande detta ordförandeskap må gentemot motionärerna framhållas, att detsamma väl endast undantagsvis utövas i annat fall, än då det är fråga om en i länets residensstad befintlig direktionser; i de flesta fall fungerar väl den av direktionsen själv utsedde ordföranden.

Såsom motionärerna själva antyda, kan det dock tänkas, att förefintligheten inom varje landstingsområde av en mängd direktionser, vilkas förvaltning kan divergera icke blott beträffande rena detaljer, utan även mera väsentliga frågor, kan vara ägnad att motverka enhetlighet och ordning samt därav betingad ekonomisk sparsamhet och omtänksamhet i ett landstingsområdes sjukvårdsanstaltsförhållanden. Likaså måste man giva motionärerna rätt i deras påstående, att de av dem omnämnda landstingsbesluten rörande tillsättande av upphandlingsnämnder och sjukvårdsnämnder icke låta sig inpassas inom ramen av lasarets- eller tuberkulossjukhusstadgorna och knappast stå i samklang med dessas stadgors anda och mening.

Utan att närmare ingå på eller taga ställning till de särskilda önskemål, som genom den av motionärerna ifrågasatta revisionen borde förverkligas — något som för övrigt, med hänsyn till den korta tid, som stått Kungl. Styrelsen till buds för avgivande av dess yttrande, väl knappast skulle varit möjligt — vill Kungl. Styrelsen på grund av det ovan anförda förklara, att även Styrelsen finner det önskvärt, att en revision av ovananförda stadgor — och då även i vissa av de avseenden motionärerna påyrkat — kommer till stånd.

B. BUHRE.

E. SEDERHOLM.

Gustaf Tägtström.